

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

D R A U G A S

1987 m. birželio mėn. 6 d. / June 6, 1987

Nr. 110(23)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Nepriklausoma kultūra klesti Lenkijoje

Jaruzelskiui Lenkijoje įvedus karo stovį, naujasis režimas bemaž griebėsi užgniaužti kūrybos laisvę. Tuo laiku cenzūra Lenkijoje buvo dar aršesnė, negu Lietuvoje. Tačiau visos tos pastangos nuėjo niekais. Kai Lietuvoje oficialioji spauda šiandien turi raginti rašytojus drąsiau pasisakyti, Lenkijoje klesti daugialypė ir iš dalies nepriklausoma kultūra. Apie jos naujausias apraiškas *The New York Times* kovo 29 d. numeryje rašė dienraščio korespondentas Varšuvoje Michael T. Kaufman.

Pasak jo, lenkų kultūra šiandien keturiopė: oficialioji, po grindinė, Katalikų Bažnyčios remiama ir kuriama išeivijoje. Valdžiai nepavykus prievarta nutildyti ir suvienodinti rašytojų bei menininkų, dabar stengiamasi juos suvilioti nuolaidomis. Naujasis kultūros ministras Aleksandras Kravčuk mėgina įtikinti žymiausi lenkų kultūros atstovus, kad jie bent šiek tiek bendradarbiautų su valdžia.

Lenkų kultūrininkams padarytos nuolaidos išpūdingos ir toli pralenkia tai, kas vyksta Lietuvoje. Kaufmanas informuoja, kad Boris Pasternako romanas „Daktaras Živago“ dalimis spausdinamas keliuose laikraščiuose. Pagaliau duotas leidimas išleisti penkerius metus „užslėdytą“ Osipio Mandelštamo poezijos rinkinį. Filmų režisierius Andrzej Vajda, kuris po Jaruzelskio perversmo buvo laikinai išvykęs į užsienį, dabar kuria viešai, nepaisant jo aiškių simpatijų „Solidarumo“ sąjūdžiui. (Lietuvoje tebėra uždrausti jo filmai „Geležinis žmogus“ ir „Marmurinis žmogus“, vaizduojantys „Solidarumo“ kovą už lenkų darbininkijos ir tautos teises.) Šiuo metu Vajda Varšuvoje suka filmą su prancūzų ir lenkų aktorais pagal Dostojevskio romaną „Velniai“, kuris ilgą laiką buvo uždraustas Sovietų Sąjungoje dėl jo kritiško požiūrio į rusų nihilizmą ir leninizmą šaknis. Neseniai Varšuvoje įvyko naujo Vajdos filmo „Meilės įvykis“ premjera. Šis filmas buvo sukurtas pagal savilaidoje savo kūrybą spausdinančio romano Taudeušo Konvickio apysaką, kurios

veiksmas vyksta Vilniuje Antrojo pasaulinio karo išvakarėse. Kaufmanas primena, kad lenkų valdžios kultūrinė politika toli gražu nėra nuosekliai liberali. Vieniems valdžios atstovai „korketiškai šypsoi“, kitiems – grūmoja. Kai Vajda reiškiasi beveik laisvai, teatro režisierius Jerzy Markuszewski tebėra baudžiamas už savo pasipriešinimą oficialiam antisemitizmui bei ryšius su opozicijos atstovais. Jam teikiama statyti spektaklius antraeiliose teatruose ir neduota vizos apsilankyti Izraelyje, kur jis buvo pakviestas režisuoti Izako Babelio pjeses. Poznanės poetas Ryszard Krynicki, apie kurio kūrybą labai palankiai atsiliepė Česlovas Milošas, neteko detyto vietos universitete; oficialioms leidykloms uždrausta spausdinti jo kūrinius.

Amerikiečių žurnalistas iškelia vadinamą „kambarinių teatrėlių“ reikšmę. Jis pats Varšuvoje apsilankė vieno tokių teatrėlių spektaklyje. Žymūs lenkų aktoriai vaidino dvi Českoslovakijoje uždraustų čekų dramaturgų pjeses: Pavel Khouť „Grenogalada“ ir Vaclav Havel „Largo Desolato“. Pirmoji pjesė vaizduoja saugumo tarmą čekų rašytoja. Ypatinga spektaklio aplinka dar labiau išryškina pjesės idėjas.

„Kambarinių teatrėlių“ aktoriai vaidina cenzūros uždraustose pjesėse, užbaigę spektaklius oficialiuose teatruose. Jie žino, kad saugumas akyrai seka jų veiklą. Vroclave, prieš pat tokio neoficialaus spektaklio pradžią, i teatrėlį įsiveržė keli milicininkai ir pareikalavo žiūrovų dokumentų. Daugelis jų manė, kad tie milicininkai iš tikrųjų yra aktoriai ir apibėrė juos komplimentais už tokią originalią spektaklio pradžią ir tikrovišką milicininkų atvaizdavimą. Iliuzijos ir tikrovės ribos pradingo, bet netrukus vėl išryškėjo, kai žiūrovai ir aktoriai buvo nuvežti į milicijos skyriaus būstinę tardymui.

Šie „kambariniai teatrėliai“, teigia dienraščio *The New York Times* korespondentas Kaufman, yra iškalbi metafora, išreiškianti šiandienį Lenkijos kultūrinį gyvenimą.

JP

Keturioliktoji poezijos šventė Chicagoj

JUOZAS PRUNSKIS

Mūsų dailiojo žodžio kūrybos viršūnėse švyti du suaktyvininkai poetai: Kazys Bradūnas, sulaukęs šiais metais 70 metų, ir Antanas Gustaitis – 80 metų. Jie buvo pagerbti gegužės 22-23 d. keturioliktoje mūsų poezijos šventėje Jaunimo centre, Chicagoje. Ją atidarė Jaunimo centro vadovybės pirmininkė Salomėja Endrijonienė, pasveikindama jubilatus. Pakvietė Lietuvių rašytojų draugijos pirmininką Česlovą Grincevičių, kuris pažymėjo, kad šiemet, ilgamečiui Poezijos dienų organizatoriui Kazui Bradūnui nebesiėmus šio darbo, Poezijos dienas surengė Lietuvių rašytojų draugijos valdyba.

Pirmasis Poezijos dienų vakaras skiriamas Kazui Bradūnui, kuris kalba į mus penkiolika savo poezijos rinkinių. Pažymėtina, kad susidomėjimas Bradūno kūryba toks stiprus, kad ir į šį vakarą prisirinko pilna žemutinė Jaunimo centro salė jo poezija pasigėrėti. Česlovas Grincevičius įvadiname žodyje paskaitė *Morenų ugnys*, per neapsižėmimą knygą vis vadino „Motery ugnimi“.

Kazio Bradūno poezijos kelias

Kazys Bradūnas, pradėjęs humoristiniu pasakojimu apie jo susitikimą su žemaitiu Marquette Parke ir judviejų palyginimą kaip su seniu elgiamasi žemaitijoje ir Suvalkijoje, toliau klausytojus nukėlė mintimis į savo tėviškę Suvalkiją, kur apylinkėje gyveno kūrybingi žmonės: Salomėja Neris, Juozas Tysliava, Petras Karuža, Julija Švabaitė, Antanas Vaičiulaitis. Jam pačiam nuo pat jaunystės negalint nuo tėviškos žemės, nuo ūkio darbų atsisplėsti, jo ir kūryba darėsi žemiška, – prisipažino Bradūnas.

Peržvelgė savo poezijos knygas, paskaitėdamas iš jų parinktus eilėraščius. Pradėjo nuo paties pirmojo savo rinkinio *Vilniaus varpai*. Tada žvelgė į Vilnių šviešiomis akimis. Čia grožio ilgisi žmogus, čia katedra kaip glūdinči paukštė. Apgailestavo, kad spautuvė jau atspausdina antrą poezijos knygą okupantai bolševikai sunaikino. Vieną jo ankstesnį eilėraštį kun. Alfonsas Lipnūnas 1941 m. trėmimų į Sibirą metu paskaitė iš sakyklos Šv. Jono bažnyčioje, Vilniuje. Tai „Amžinoji motina“. Profesorius Vincas Mykolaitis-Putinas po vienos paskaitos tada perspėjo Bradūną slapstyti, nes šis eilėraštis buvo palaikytas nukreiptu prieš okupantus. Toliau Bradūnas

skaitė eilėraštį apie laisvės varpą. Iš Sibiro tremties grįžęs Povilas Vaičekas jam pasakojo, kad šis eilėraštį jis deklamavo Vorkutoje, išmokęs iš ištremtų Vilniaus universiteto studentų. Ir tas faktas Bradūnui brangesnis už literatūrinės premijas, – prisipažino poetas.

Pirmoji Bradūno knyga išeivijoje buvo *Svetimoji duona*. Tulinis eilėraštis kalba, kaip ja sunku valgyti, kai ja gauni ne iš savo tėviškos žemės, o iš svetimų rankų. Tolimesnis Bradūno rinkinys, išleistas pokario Vokietijoje, buvo *Apeigos*. Toje knygoje pavartota „žalčio žvilgsnis“ dabar Vakarų pasiekęs rašytojas Saulius Tomas Kondrotas yra pasirinkęs kaip pavadinimą vienam savo romanui.

Amerikoje pirmoji Bradūno knyga buvo *Devynios baladės*. Tomas Venclova pasakojo, kad kitas Bradūno rinkinys, *Morenų ugnys*, jo rankas pateko dar jam būnant studentu Maskvoje. Iš linksmesnės pusės – vienas recenzentas Australijoje, recenzuodamas *Morenų ugnys*, per neapsižėmimą knygą vis vadino „Motery ugnimi“.

Lyg trilogiją sudarė meniška išleistas, dailininko Vytauto O. Virkau iliustruotos knygos: *Sonatos ir fugos* – primenantį Čiurlionį, *Donelaičio kapas* – skirtas Tolminkiemio poetui ir mūsų žemdirbiams ir trečioji, *Pokalbys su karaliumi* – skirta mūsų valstybininkams. Bradūnas jautriai paskaitė posmus iš šių trijų knygų. „Pokalbis su karaliumi“ atsirado švenčiant 650 metų sukaktį nuo Vilniaus įkūrimo – 1373 metais. Čia išspausdinti kūrinių pradėdami ištraukomis iš Gedimino laiško. Poetas kalba apie varpų skambėjimą kraupų, apie kankinius.

Išėivių dvasinį alkį atskleidžia eilėraščiai knygoje *Alkana kelionė*, kurioje apdainuojami lietuviški kryžiai, stovintys šalyse, kurias palietė lietuvių išeivio pėdos. Humoristiškai skambėjo eilėraštis apie piligriminį vėlni, vykstantį į Vatikaną; apie vėlni, nuėjusį į lietuvių tarpą, kur po jo dalgio kiša galvas mūsų avinai.

Užėjo prie Vilniaus vieškelio primenantį trys nužudyti ir užkasti kovotojai – kankiniai, prisikėlę ir einą kruvinu Vilniaus

Keturioliktoji Poezijos diena, įvykusi 1987 m. gegužės mėn. 22-23 d. Jaunimo centre, Chicagoje, programos atlikėjai ir rengėjai: (iš kairės) Adolfas Markelis, Česlovas Grincevičius, Kazys Bradūnas, Salomėja Endrijonienė, Antanas Gustaitis ir Rimas Vežys.

Nuotrauka Zuzanos Žilėvičienės

kelio. Rinkinyje *Priešais* gausiai panaudotos ištraukos iš Šv. Rašto – Genezės knygos, Šv. Jono evangelijos, laiško ir Apreiškimo knygos ir iš Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos, duodant jų poetinę interpretaciją ir jas sudabartinant.

Naujasis Kazio Bradūno rinkinys

Gausiais plovimais palydėta, baigėsi pirmoji Bradūno poezijos reitalio dalis. Antrame poezijos vakaro kėlinyje, kurį pradėjo Lietuvių rašytojų draugijos sekretorius Adolfas Markelis, Kazys Bradūnas pasisakė, kad ji seniai domino, kaip lietuvių dvasioje susiliecia krikščioniškieji ir prieš-krikščioniškieji bruožai. Ta tema svarstant ir atsirado rinkinys *Krikšto vanduo Joninių naktį*. Knygoje – šešios dalys, simboliškai primenančios šešis šimtmečius nuo mūsų krikšto.

Paskaitė pirmąją knygos dalį, kuri klausytojus žavėjo kūrinių skambumu, poetinių įvaizdžių gausumu, ryšiu su mūsų liaudies kūrybos vaizdais, simboliniu įvykių įprasminimu. Skelbė knygos ir kryžiaus atėjimą į krikštąsuolę. Priminė ir karalių Jogailą, ir mūsų, išeivių situaciją. Skaitėdamas parinktus eilė-

raščius iš kitų knygos dalių, kalbėjo apie atėjusias knygas, apie vakarą prie Šiluvos, prabilo žemiškosios litanijos posmais. Tai lyg malda žemei, bet nebūtinai pagoniška. Juk ir šv. Pranciškus broliais vadino žemės reikinius. Kazys Bradūnas muziką ir poeziją pavadino seserimis. Bradūno kūryba jungėsi su kompozitoriaus Dariaus Lapinsko sukurtais melodijomis. Dalyviams buvo labai brangus pajavrinimas išklausyti Lapinsko komponuotą muziką Bradūno eilėraščiams. Dainavo Laima Rastenytė-Lapinskienė, pianinu palydint pačiam kompozitoriui Dariui Lapinskui. Jo sukurtos melodijos egzotiškos, avangardinės, neįprastos mūsųose, bet kultūrininkui įdomios savo kitoniškumu, originalumu. Čia tarpais buvo girdimi raudų atgarsiai, liaudies giesmių atspalviai. Taip buvo atlikta „Aušros Vartų baladė“, „Perkūnas, velnias ir aš“ ir „Susitikimas Kiršuose“.

Toliau Kazys Bradūnas reitalio eilėraštį apie gyvybės ir mirties susitikimą. Šiam kūriniui idėja davė vaikystėje matytas bėmirstas senelis, kuriam, atrodo, įdavus pypkę, jis nebeimtyr... Skaitė toliau apie makabrišką giltinės šoki, apie mus, pasku-

tinius pagoniško pasaulio dinozaurus, apie nuoga poeziją be krikšto drabužėliu. Deklamavo apie Joninių procesiją Pajevony, apie barstomus paparčių žiedus, apie miško apeigas, kuriose pinasi pagoniškoji ir krikščioniškoji Lietuva – apie Dievą, einantį į Sibirą, apie lietuviškąjį Emaus, kviečiant Viešpatį pasilikti pas mus. Baigė eilėraščiu, išvedančiu paralelę tarp poezijos ir Lietuvos. Savo reitalio užsklede kreipimusi į dalyvius – jei poezijos pūslai apsišė ir jūsų širdis, esu laimingiausias žmogus pasaulyje.

Adolfas Markelis padėkojo poetui Kazui Bradūnui už didelę poezijos dovana. Grįžtame į namus, pripildyti poezijos ir dainos, be kurių gyvenimas būtų tuščias. Dekojo solistei Laimai Rastenytei-Lapinskienei, kompozitoriui Dariui Lapinskui. Poezija, muzika – tai dievų kalba. Tepasilieka to bent kibirkštėlė mūsų sielose!

Šias Poezijos dienas suruošė Lietuvių rašytojų draugijos valdyba kartu su Jaunimo centro Motery klubu, kurio narės svečiams surengė gausių skandėstų vaišes. Abu vakarus gausių parduodamų poezijos knygų stalą, prie kurio netrūko pirkeju, tvarkė Kazimieras Rožanskas.

Antano Gustaičio reitalis

Antroji poezijos šventės diena buvo skirta poetui, humoristui Antanui Gustaičiui. Vakara pradėjo Jaunimo centro vedėja Salomėja Endrijonienė, pasveikindama jubilatą Antaną Gustaitį, švenčiantį 80 metų sukaktį. Pakvietė vakaro programai vadovauti Lietuvių rašytojų draugijos valdybos nari Rima Vežį.

Rimas Vežys Antaną Gustaitį apibūdino kaip humoristą, satyrininką, savo žanrą pakelusi į meniską aukštumas. Jo kiekvienas eilėraštis klasiška humoro forma atveria žmogiškas silpnybes, bet su meile. Humoras ir satyra yra liuksusas, kurio mes nedaug turėjome. Gustaičio istoriškos elegijos – reto žanro išradinių pavyzdžiai. Elegantiškas

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numeryje:

Nepriklausoma kultūra Lenkijoje • Keturioliktosios Poezijos dienos Chicagoje • Vytauto Alanto 85-tajam gimtadieniui • Sekminės ir poezija • Nauji leidiniai • Dariaus Lapinsko „Rex Amos“ • Lenkijos muzika Loop Group koncerte • Chicago's teatruose

Dalis klausytojų per keturioliktojąsias Poezijos dienas Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Zuzanos Žilėvičienės

Kalbant poetiškomis Bradūno eilutėmis

ČESLOVAS GRINCEVIČIUS

Pradedame keturioliktiesias Poezijos dienas.*

Iki praėjusių metų jas pradėdavo Kazys Bradūnas, o prieš jį porą kartų Teresė Bogutienė. Pernai Bradūnas pasakė, kad tai jis daro paskutinį kartą. Tegul kas kitas rengia, tegul įneša naujų idėjų, sumanymų. Aišku, žmogus pavargęs. Be aiškesnio, iškilmingesnio akcento, baigiant sezono vakarones, būtų liūdoka. Šią tradiciją turi kas nors tęsti. Iki atsiradęs, kas tai sutiks daryti, vieną kartą emėsi Lietuvių rašytojų draugijos valdyba. Emėsi dėl dviejų priežasčių: Bradūno sukviesti, suprašyti poetai suvažiuodavo, skaitė savo kūrybą, o jam pačiam, labai iškiliam poetui, kaip ir neteko įsiterpti. Reikia dabar jį čia parodyti visoje jo didybėje. Antra: žinome, kad jis šiais metais švenčia gražią septyniąsiasdešimt metų sukaktį. Kaip kitaip ta jubiliejaus paminėti, jei nepaskirti jo dailiam žodžiui viso vakaro.

Ir sutapo, kad Bradūno partneriu rytojais vakarui parinkom kitą jubilietą, aštuoniąsiasdešimt metų sulaukusį jaunos sielos humoristą Antaną Gustaitį. Ar ne gražus derinys?

Manau, nereikia su Bradūnu supažindinti. O apie jo poeziją jaunieji akademikai rašys disertacijas, nagrinės poetinį žodį. Šiandien belieka tik keliais sakiniiais mesti žvilgsnį į jo literatūrinis laukus ir iš penkiolikos dešimties metų rašymo į pasauli paleistų poezijos vainikų pasekti jo žodžio kelią. Kelionę, kalbant jo paties žodžiais.

Ir ištarė žodis: „Vilniaus varpai, skelbkite, kad iš už Panerių kalvų ir girių atėjau maras, nes krauja Virbaliai, ašaras Kiršams, o žemė virs ugnimi“.

Ir taip jo žodis iškeliavo, palikdamas gilias pėdas arimuose. Sunkiai pakildamas traukė per alsuojančią žemę į šviesesnį krantą, nešdamas krutinėje paslėpęs

Poetas Kazys Bradūnas, publikos sveikinamas plojimais, pradedant šiemetines Poezijos dienas.

Nuotrauka Zuzanos Žilvičienės

tėviškos išmėtytus akmenis.

Keliavo jis, o prinoke laukai kvepėjo medumi, ir už kalvų mąjo vėjiniai malūnai. Toli paliko, sublizgo Alvyto ežeras, už jo jau neplevėsavo lange žibūrys ir neosė senas tėviškas ažuolas. Į vėsią žolę krito obuoliai, ūksmingame sode giliai svilpyne putė Panas.

Siduvos arimų meilė išsinešė ir per keturiasdešimt daugiau metų išnešiojo tremties žaidžose; išnešiojo įkaitintą iki sproginio, kaip ostija monstrancijoje.

Dievas jį išleido basą, bet jam atvedė Pegasą. Per paukščio skrydį pasiekė šventąją goją, kur stebuklingo medžio pavėsy vyksta nuolatinis paukščių pabudimas. Pridėjęs degančią kaktą prie atkasto Donelaičio

karsto lentos, stebėjo, kaip mūsų didysis Poetas lėšė kortomis su mirtimi.

Pegasas, pažabotas sidabrinėm kamanom, nešė į tolimą kelią ir tik morenų ugnys nušvietė kietus vingius. Atplėštas nuo gimtosios žemės, kai saulė gula už piliakalnių, vakaro maldos prašo svetimos duonos. Tik ji virs ta kartumu. Atsukęs veidą į ten, kur kiekvieno pėdą senolių būta, kartoja ir kartoja:

„Taves nepalikau. Ir meilė išliks ta pati. Tu sėdi ant Kryžių kalno karališkam soste kančios“.

Kiekvieną metą, kai liepos baigia žydėti ir lieka tik medonešio kvapas, išėina į ilgą ir alkaną kelią. Nei okupantų sargybos, nei savųjų politikų nesulaikytas sugrįžta į seną užėigą prie

Vilniaus vieškelio. Ten susitinka su senu bičiuliu, nematytu šešis šimtus penkiąsiasdešimt metų, ir pradeda pokalbius. Kilnius pokalbius, su karalium. Pirmo pasveikinimo žodžiai:

„Aš atėjau, karaliau, neprasytas, tik metrašty nutylėtas. Tau per ankšta karališka palėpė, man per plati klajūniska erdvė. Kodėl ranka nepakyla? Tik palieki neperšaujamą tylą. Kokia teise tie iš Rytų susėdę prie senolių skobnių? Karaliau, grįžk! Prie tavo kalnelio velnias įsigijo rezidenciją ir emė vienas klumpakojį šokti. Pasilik Vilniuje čiurlioniškuoju Rex.“

O aš... nesu nei kunigas, nei žynys. Mano krikšto tėvai buvo menulis ir saulė. Tad eisiu tėvonijon, kur švento Jono naktį, šlakstant krikšto vandeniui, atsidarys Pajevonio bažnyčios durys, skambės varpai, dundės būgnai, o mergaitės barstys gėles ir žiedus paparčių“.

Kazio Bradūno testamentinis žodis, prašymas:

Poezijos dienų pirmajam vakarui pasibaigus – solistė Laima Rastenytė-Lapinskienė ir poetas Antanas Gustaitis.

Nuotrauka Zuzanos Žilvičienės

„Šventas Jonai, Apaštale, trokštu tik vieno sau: ištikimybės poezijai“.

Mieli šio vakaro svečiai. Esame liudininkai, atsimenam, kad Lietuvoj labai mėgstamas ir myli-

mas šventas Jonas, medinėse koplytėse sutinkamas kiekvienoj laukų kryžkelėj, išklaušė Bradūno prašymo, pasirūpino, kad ištikimybės poezijai jį lydėtų per visas dienas, mėnesius,

metus. Šiandien džiaugiamės kad tas laukų šventasis jį atlydėjo iki mūsų, todėl jo poetiškam žodžiui svetingai atidarykime ne tik plačiąsias sodybų vartelius, bet ir širdis.

Keturioliktoji poezijos šventė

(Atkelta iš 1 psl.)

jo kūrybos blizgesys nepamiršta liaudiško sąmojaus lobyno. Jo geriausi humoro kūriniai pakyla į geros poezijos sferą. Pranešė, kad Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas šiemet išleis Antano Gustaičio penktą eilėraščių rinkinį *Pakeltiui ir pažadėtąją žemę*.

Recitalį Antanas Gustaitis pradėjo autobiografinėmis ištraukomis – „Sątyrisko kelias į garbę“. Jo skaitinys buvo taip ryškiai perpintas humoru, kad klausytojai lydejo prapliumpančiu kikenimu. Autorius pasakojo, kaip iš visuomeniniu silpnųjų apsisprendė kurti tai, kas nevertinga, bet amžina. Turtas lengviną gyvenimą, bet apunkina mirtį. Kadangi daugelis, keldami savo prestižą, prisiiperka knygų, kurias paskui svarsto kaip ir kur išmesti, nusprendžiau savo humorą pūsti tiesiai į ausį. – kalbėjo Antanas Gustaitis. Aukščiausios kokybės vėna išsipauna samagoną gerti pripratusi gerklė, taip kartais

padaro ir su mano poezija, – sakė poetas.

Juokėsi iš pelnagaudžių vedybų, kai mirštant „seniui pamėla nagai, o žmonai palieka visi pinigai“. Vaizdžiai nupasakojo savo „nepasisekusį poezijos recitalį“ moterų klube. Šyptelėjo iš prapliupusios poezijos kūrybos, kai susidaro tik pūda pliauškalų. Kalbėjo apie gautą romantišką gužą ir aišią priekaištų, pabandžius prabilti sukvietusių svečių tarpe per kultūrinį pobūvį. Sulaukė priekaištų, kad „atsiranda tokie, kurie jaučia liežuvių spaudą į mūsų automobilius ir rezidencijas“. Baigęs pasakoti savo humoristinius „autobiografinius“ bruožus, susilaukė triukšmingų plojimų.

Toliau smagiai nutiekė susirinkusius, porindamas apie savo „šeiminį gyvenimą su žmona Apolonija“, ypač įsivedus telefoną į butą. Telefonas nepažįstamai pakeitė Apoloniją – ta taikos balandėlė. Iš jos gražios burnelės jau veržėsi vėtra, kai vieną savo draugę pa-

vadino net jaučio tėmsens garbintoja. Slapta kitu aparatu pasiklausęs žmonos pokalbio, sužinojo, kad, ana, kaimynas savo sugyventinei pastatė vilą, o ta keikia, kodėl senis greit nenugeista. Ta telefono istorija tikrai buvo publika užburianti.

Ją baigęs Gustaitis skaitė savo linksmus eilėraščius – „Atsiminimai“ (su klausimu: ar man po amžiaus neramius pragare odą numaus), „Stovi ant slenkščio“ (plaukia vėnas už laisvę negertas), „Nemigo vidurnaktį“ (mintim į praeitį kuždu – sugrįžkite, kurias lig šiol matau šilkuose, kai glostiau savo žvilgsniais), „Vėlinių apsedus“ (kai geismas geismą kursto), „Paskutinė vakarienė“ (visi šventai pražilome, lyg puostumės ramunių vainiku; užstalė nėra mus atpirkusio, bet Judui tarpe mūsų puikiai sekėsi), „Prisūdusiam Džievuliui“ (pasaulyje liko tik kūnai, be figos lapelio, de-ja; o Dievuli, Tau veidas parastų), „Žemdirbio Bradūno nostalgija“, „Uodo rudens elegija“ (apie džiūgaujantį rudens galą, kai uodai nunyks; mirtis visiem uodam, kurie pasaulyje dar

gyvia), „Martynui Mažvydui“ (pildare mums rūpesčių pirmąją savo knygą; be rašto užmiršdavome skriaudą, užkeiki – numiršta žodžiai, o raštu – nenyksta amžinai), „Vydūno pranašystės ribos“ (apie mirusio atgimimą kurmiu – geriau būtų mane atkūrę į blusą, prigludusią prie mylimos ponios), „Šviesi aiškaregystė“ (jei kovoj liežuvi nusiaines, tik pamaišęs alum ir – iš vieno šaukšto – brigada). Užbaigė atsisveikinimo eilėraščių, dėkojančių už vėną, už meilę; dabar – garbana žila ir nosis nutarkuota... Dar trokštumei atgimt, bet tu ne amžina, širdie, – sudie... Publika padėjo poetui Antanui Gustaičiui ilgais pasitenkinimo plojimais.

Lietuvių rašytojų draugijos valdybos vardu Rimas Vėžys dėkojo Kaziiui Bradūnui, Antanui Gustaičiui, Jaunimo centro Moterų klubui, surengusiam vakarą. Salomėja Endrijonienė padėjo visiems prisidėjusiems prie šios programos ruošos. Reikė vilti, kad ateinantį pavasarį sulauksime penkioliktojų Poezijos dienų.

Nuotraukos Zuzanos Žilvičienės

* Lietuvių rašytojų draugijos pirmąją Česlovo Grincevičiaus žodis, pradedant šiemetines Poezijos dienas Čiugų. Jaunimo centre, i. g. 22 dien.

Laiškas 85-to gimtadienio sulaukusiam Vytautui Alantui

Mielasis Bičiuli Vytautai,

Kai praėjusį rudenį iš Michigano savanoriškai trėmiausi į Floridos pakraštį, mane didžiai pradiugino ateidamas į Detroito žurnalistų rengtas išleistuves. Į tuomet dar spaustuvės dažais kvepiantį žurnalistų man dovanoją *Aušra Paliūnuose* įrašė: „Kolega, nepamiršk užsmingos gamtos grožybės ir pensininko gyvenimo linksmybės! Neusmiršk plunksnos!“. Tuomet tik nujaučiau, o dabar, po trijų metų ketvirčių, jau tikrai žinau, jog „pasimesti“ niekada, jei Viešpats sąmonės neatims, neturesiu laiko. O mašinėlės klavišais pagroti vis atsiranda progų, kaip va ir šis nepaprastas Jūsų gimtadienis.

Akis užkliuvo už pranešimo, kad birželio 6 dieną čikagiečiai bus supažindinami su *Aušra Paliūnuose* ir Jūs būsit pagerbtas „sulaukęs garbingo amžiaus“. Garbingo amžiaus? Ta frazė kartojama lygiai Lietuvoj ir čia. Lietuvoj, pagerbiant nusipelnusius žmones kas penkmetį, pradėjus 50-ju gimtadieniui, o čia — dažniausiai tik 70-ju. „Garbingo amžiaus“ frazė nelogiška ir man nepriimtina. Jei tik ilgą amžių vadinsim garbingu, tai kur padėsim Aleksandrą Makedonietį, nekaltant jau apie Jėzų Kristų? Džiaugdamiesi žmogaus sulauktu nauju dešimtmečiu, penkmečiu ar bet kurio kitu metų skaičiui iš tikrųjų džiaugiamės jo darbais, kūrybiniais ar kitokiais pasiekimais. Amžius tiek garbingas, kiek pagarbos užsipelnę amžiaus sukaktį švenčias žmogus. Tad sveikinu Jus, Vytautai Alantai, sulaukusį 85-to gimtadienio! Sveikinu rašytoją, į pasaulį paleidusį apie du tuzinus knygų: romanų, dramų, eilėraščių, novelių bei publicistikos rinkinių, apybraižų. Ir žurnalistą, parašiusį tūkstančius kelių žanrų straipsnių.

Dėl didelių nuopelnų mūsų raštijai knietį Jus vadinti Didžiuoju Vytautu, epitetą prieš vardą tariant, kad neužgavus istorinės Lietuvos valstybininko, Žalgirio mūšio laimėtojo, didžiojo kunigaikščio gerbėjų. Šia proga minėtyms smelkiasi Vytauto Didžiojo ir Vytauto Alanto veliausių gyvenimo metų paralelė. Kunigaikštis Vytautas, kaip žinome, mirė sulaukęs maždaug 80 metų. Ne kartą istorikai rašė, jog jis mirė „pasiekęs gilių senatvės“, ir tai tiesa anų laikų terminais kalbant. Sigrid Undset istorinio romano *Kristina, Lauro duktė* veikėjas Laurynas ir keli kiti Norvegijos didikai „senatvę“ išmirė tik šestą dešimtį pradedę ar įpusėję. Po trejeto šimtmečių nuo Lauryno Vytautas su Jogaila tikrai išskirtinai ilgai gyveno. Tik Vytauto Didžiojo galas buvo pasibaistėtinai tragiškas. Nėgana to, kad buvo sukludytas karūnuotis, dar įdomus nukrito nuo žirgo, susižeidė ir nebeapsveiko. Paskutinis įvykis manding pats tragiškiausias: anų laikų karžygiui, balne sėdėjusiam ilgiau, negu vaikščiojusiam, puotavusiam, politikavusiam ir miegojusiam visa kartu sudėjus, nukristi nuo žirgo! Tai turbūt gėdingiausias gyvenimo įvykis!

Jūs, Vytautai Alantai, aštuntą dešimtį užbaigus, bandė iš balno ištrenkti širdis. Šių dienų medicina padarė stebuklą. Atvirą širdį sulopė ir ji jau visą penkmetį normaliai plaka. Vargina, tiesa, artritas, bet ir jis iš balno išmesti Jūs nepajėgia. Rašot kaip rašes, kone kiekvieną dieną.

Sulaukėt ilgo amžiaus, bet ne „gilių senatvės“, kaip kai kas viduramžiškai gal kėsintusi teigti. Gilios senatvės paveiktieji šiais laikais staiga neatpažįstamai pasikeičia. Pavyzdžiui, du garsieji anglai, Bertrاند Russell ir Winston Churchill, vienas emęs viešai niekus kalbėti, antras suvaikėjęs ir alkoholi

Rašytojas Vytautas Alantas šių metų birželio 18 dieną švęs 85 metų amžiaus sukaktį.

Nuotrauka Vytauto Maželio

paskendęs.

Jūs tebesat kas buvęs prieš 20,40,50 metų. Tai išskaičiuoju vėliausiam, „Dirvos“ premijuotam Jūsų romane *Aušra Paliūnuose*. Paleidot ten tokį *tipiškai alantišką* aušrininką, gydytoją Liudą Alisiūną, kad sulenkėju-

siose Paliūnuose lietuvišką sąmonę grąžintų. Apstatėt jį net keturiom *tipiškai alantiškom* pilnakraujėm moterim — Astra, Tatjana, Malvina ir Jadvyga. Pasirinko tas lietuviškos apatlas Astra (kaip norisi tarti *aistra*). Žaliaakę, aukštakrūtę,

baltadantę, sensualią moksle draugio advokato Prano Daujoto žmoną. Nedaug puslapių romano pradžioj, vidury ir gale šiai nuodėmingai meilei teskyrėt, bet skaitytojo įtampai atslūgti neleidot iki paskutinio puslapio. Aušrininko misiją Alisiūnas atliko be priekaišto, o kaip gydytojas irgi siek tiek pasireiškė. Žodžiu, buvo pilnakraujis pagrindinis veikėjas. Šalia Astros savaip įdomios ir kitos trys moterys, tik gal kiek susilpninot Malvina, ilgai nenuspręsdamas, prie gerųjų ar blogųjų veikėjų ją dėti. Įdomiausi romano šalutiniai veikėjai vyrai tai prelatas Ipolitas Girdzijauskas ir dvarponis Vladislavas Sargaila. Yra ir daugiau ryškių, gyvų žmonių, romaną darančių įdomių.

Pasipiktino maniškė Alisiūno su Astra santykiais saloje, o dar labiau, kai, iš kalėjimo grįžęs, kaip niekur nieko jos namuose su ja praeitį aiškinosi, sutuoktiniams vyriui vis dar sanatorijoj merdint. Kadgi, sako, bent Daujotą pirmą būtų numarinęs, kas iš tikrųjų padaryti buvo labai lengva. Bet Pranas Daujotas liko gyvas iki epilogo, iki priešpaskutinio puslapio. Kodėl, kodėl? Atsakymas: tai *tipiškai alantiška*. Tokių meilės trikampių randame kone visuose Jūsų romanuose, daugely novelių. Kitu atveju ir aš gal piktinčiausi, gal bent priekaištačiau. Bet čia ne recenzija, ne moralizavimas. Džiaugiuosi ir šypsau, kad Bičiulis Vytautas intriga pinatė panašiai, įpusėjęs dešimtmetį, kaip kūrėte prieš tris, keturias, penkias dekalas.

Pastebėjau, kad *Aušra Paliūnuose* — vėliausias romanas. Vėliausias, bet, tikia, toli gražu ne paskutinis. Ne tik nujaučiu, bet ir žinau, kad rankraščiuose turite ne vieną užbaigtą ir baigiamą kūrinių. Viliuosi, kad, kas sulauksime, skaitysime dar ne vieną Jūsų knygą.

Sėkmės Jums! Neišskirkite iš kūrybinio balno iki paskutinio atodūso!

Jūsų
Alfonsas Nakas

NAUJI LEIDINIAI

• **ILAISVĖ** Nr.99 (1987 balandis). Rezistencinės minties ir politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių fronto bičiuliai tris kartus per metus. Redaktoriaus: Juozas Baužys, 7225 West Higgins Avenue, Chicago, IL 60656. Administratorius: Jonas Prakapas, 14 Thelma Drive, Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata Australijoje, JAV ir Kanadoje — 10 dol., Europoje ir Pietų Amerikoje — 7 dol.

Vedamajame „Išnaudokime visas progas“ sustojama prie Lietuvos krikščionybės jubiliejaus ir jo suteikiamų progų atkreipti pasaulio dėmesį į lietuvių tautą. Kazio Ambrozaičio vedamajame „Galimybės ištesėti“ keliama mintis, kad netikslu smerkti

mūsų išeiviją už organizacijų gausą, nes jeigu kiekviena organizacija padarys bent po vieną naudingą darbą Lietuvos labui, tai būsimie atlikę daug darbų. Prisimenamas šių metų sausio 27 d. miręs Antanas Maceina. J. Vidziris rašinyje „Jis savo tremtį įprasmino“ duoda kelias mintis prie Antano Maceinos kapo. Spausdinama antroji Adolfo Damušio straipsnio „Nepripažinta kraujo auka“ dalis. Ingrida Bublinskė svarsto kultūros ir politikos sąveiką išeivijoje. Edis Sabas pabrėžia „Laisvė — aukščiausias tautos tikslas“. Česlovas Grincevičius rašo apie Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio raštų šėšių tomų išleidimą. Lietuvos konsulas Chicagoje Vaclovas Kleiza supažindina su Lietuvos konsularine tarnyba. Įdomus vyskupo Pauliaus Baltako laiškas Chicago Lie-

tuvų fronto bičiuliams Vilniaus arkivyskupijos klausimu, kuriame perduodama popiežiaus mintys šiuo klausimu iš 1987.II.19 įvykusio vyskupo pasikalbėjimo su šv. Tėvu.

Papartis duoda pluoštą įpūdžių „Dabartinė Lietuva turistų akimis“. Ypač įdomios jo pastabos apie kalbos kitimą rusų kalbos įtakoje, leidimų prašymų procesą istaigose ir žmonių nuotaikas. Dr. R. S. Tautkus nagrinėja OSI veiklos tikslus. Bronius Nemickas svarsto „Kokia išeivijos politinio ir kultūrinio darbo ateitis? Aprašomas Los Angeles 1986.XII.6 įvykęs literatūros vakaras, kurio centre buvo poetas Kazys Bradūnas. Ilgesnė ir gausiai iliustruota korespondencija iš XIX politinių studijų savaitgalio 1987.I.31-II.1 Los Angeles. Platūs „Vardų ir įvykių“ bei „Naujų leidinių“ skyriai.

Šiemetinėse Poezijos dienose, Jaunimo centre, Chicagoje — Lakšūnė Vėžienė, Algimanto Mackaus knygų leidimo fondo valdybos narė, rašytojas ir vertėjas Povilas Gaučys ir Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkas Česlovas Grincevičius.

Nuotrauka Zuzanos Žilvitenės

SEKMINĖS IR POEZIJA

ŠVENTOJI UGNIS

Be Prometėjo šventvagystės
Ir be žynių tarpininkavimo
Meti Tu savo ugnį, Kristau,
Kai šiaurėn atkeliauvome.

Ji krito ant senovės aukurų,
Ant Naujojo Įstatymo altorių;
Palaidotu pusnynuos kauburių,
Upokšnių ledo storo...

Tą ugnį šlovino vaidilos ir žyniai,
Nors neatėjo, kad ji Tavo;
Jos kaitroje išaugo milžinai,
Prinoko pjūčiai jaus.

Ji ašarojo vaško žvakele
Budynėje prie mirusio;
Ji klaidžiojo nekreikštyta vėle
Prie tėviškės — durpnyuose.

Nušvies takus ta ugnimi
Ir man, vaiduoklių sūnui,
Daubom keliaujant miltimis
Be kraujo ir be kūno.

PROTĖVIAI

Gyvenimą,
Lyg Dovydo iškilnią psalmę,
Giedot jie užbaigė —
Nė vieno posmo nebeliko.
Bet, Viešpatie, jie rankose neturi
palmių
Ir ant galvų garbės vainikų!

Ta psalmė jų
Nebuvo niekad palydėta
Nei arfom, nei kimbolais, nei gitaromis,
Tiktai žiogeliai jiem bepritarė
Rudens naktim žvaigždėtom
Ir viesulai, iš Arktikos
Atūžę mariomis.

Jų palmėmis —
Beržų šakelėmis —
Mes puošiamė namų angas Sekminių šventėj;
Jų vainikus ir dangų keliame,
Kad ir palaimintieji
Jų atminimą
Galėtų išgventi.

— Leonardas Andriekus

TĖVIŠKĖ

Žalios kalvos, kryžių apstotos,
Prašosi Krikšto
Ir subrenda basos
I šventąjį ežerą.

Debesys neša
Saulės Komunią
Pavasario laukams.
Kyla dirvonai
Pilni Šventosios Dvasios...

(Tik dar akiraty ošia
Pagoniški miškai...)

Čia guli skaidrių
Kaip ašara žemėj
Su kryželiais ir varpėmis rankose
Panašūs ir mane.

Vėjas pučia, kur nori; jo ošima girdi, bet nežina,
iš kur jis ateina ir kurlink eina (Jn 3, 8).

Vėjelio šlamesys
Ir lopšio vežimėlis,
Vėjelio šlamesys
Ir kapinių duobė —
Vėjelis ir žmogus buvo užėjęs
I pravažiuojančio gyvenimo kupę
Ir iškeliauo nežinia kurlink.
Dabar aš ilipu ir sėduos —
Nesistlink.

— Kazys Bradūnas

Balandėliai balandžiai, i kur jūs?
Nepalikit žemės vienos.
Akmenėlių auselės nekurtos
raudai našlės senos.

Balandėliai balandžiai, i kur jūs?
Nepalikit žemės vienos.
Akmenėliuose skundas ir skurdas,
sausiai ant liepos šakos.

Aš, išaugęs iš kieto ir tvirto
meilės kupino balso — iš žemės,
aš žinau, kodėl liepos pravirksta
mano krašto kiekvieną birželį.

— Algimantas Mackus

Telesforo Valiaus iliustracija Leonardo Andriekaus poezijos rinkiniui „Atmink mane, Rūpintojeli“ (Brooklyn, New York: Pranciškonai, 1985).

ASPERGES

Šakelę beržo pasiėmęs
Tu pašlakstyk mane
Rasa rytmetinė,
Kad dingtų visos mano dėmės
Ir būčiau baltas
Kaip drobės ritmelis.

Tik neveluok! Jau sparčiai kyla
Mūs saulė vis aukščiau.
O pievoje mačiau,
Kaip nuo žolės lašeliai dyla:
Greit viskas bus čia plika ir išdego.

— Antanas Jasmantas

SEKMINĖS

Žaltvykslės ir kaukai seniai pradingo.
Dievai ir žmonės ūkanoj sapnuoja,
Užvožė amžių knygą pranašė Sibilė,
Neradas burto nė stebuklo. Ir tada, vaiki
Nelyginant aušra, jinai atsklinda: Meilė!
Padanges nutvoskia gaisrais didingais,
Kalnų viršūnės rožių varšomis išrašo,
Vaivorykste nuleidžia marių dugnui
Ir nykią širdį malone užlieja...
Atole piemenys lyg volungės oliuoja,
Nutyška basos per pienes mergaitės.
Nuo dobilo ant dobilo samanė dūgia.
Niaurus, tamsoj smilkesti vien Tu: Aklasis!

Anapus debesio, dangių traliuoja vyturėlis.

— Antanas Vaičiulaitis

ŠVENTO VARDO

KATEDROS VARPAI

Švento Vardo katedros
varpai
juodoji sėdi
šaligatvio vidury
Švento Vardo katedros
varpai
juodoji laiko
bonką džino
Švento Vardo katedros
varpai
praeiviai žengia
akmeniniais veidais
Švento Vardo katedros
varpai
gurkšniai džino
miesto pulsas
Švento Vardo katedros
varpai
tyliai slenkam
pro šali
Švento Vardo katedros
varpai
vis skamba
MUMS MUUMS MUUUUMS

— Rimas Vėžys

Dariaus Lapinsko „Rex Amos“

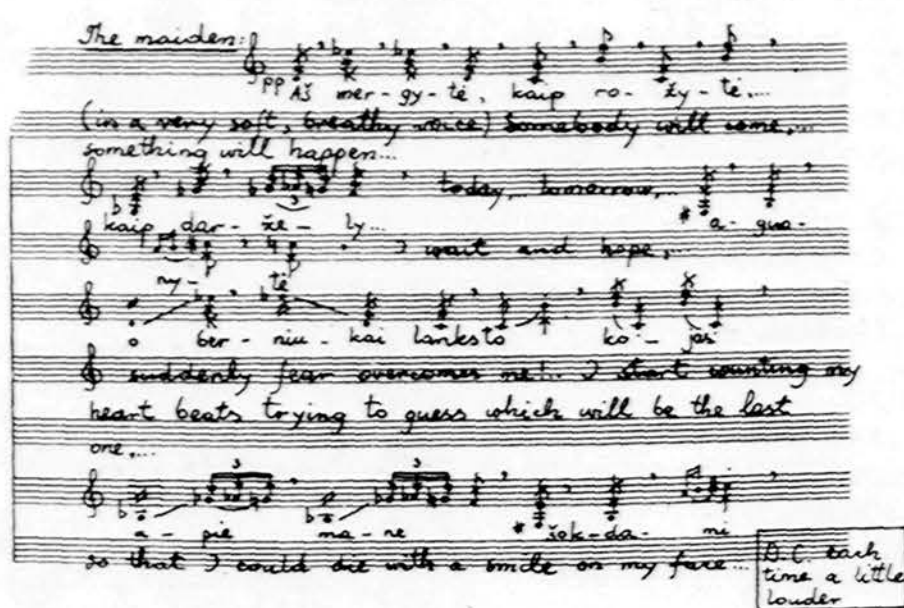
DARIUS LAPINSKAS — kompozitorius, dirigentas, režisierius ir pastatymo menedžeris. CLAUDE TURNER — libreto autorius. Vieno veiksmo opera, užtrunkanti maždaug 45 minutes. Dalyvauja 8 solistai — aktorai ir orkestras, susidedantis iš 10 instrumentalistų. Opera pastatyta State of Illinois Center auditorijoje, 100 West Randolph Street, Chicagoje, š.m. gegužės mėn. 30-31 d.

Veiksmas vyksta kažkur Amerikos kalėjime. Įvairaus charakterio kaliniai spoko per kalėjimo vartus ir svajoja apie gerą gyvenimą laisvėje. Kalėjimo viršininkas, kuris yra ir geras šokėjas, nenorėdamas, kad kalėjime kiltų neramumai, mėgina savo šokių pertraukti kalinių svajones. Pagaliau viršininkas atidaro kalėjimo vartus ir išleidžia kalinius pasidžiaugti laisvės oru. Išleisti kaliniai nutaria kieme pastatyti operą. Vaidina roles dirigento, libretisto, kompozitoriaus, menedžerio, garsaus tenoro ir, aišku, primadonos. Visi jie sueina į bokso aikštelę ir visi jie kovoja tarp savęs dėl pirmenybės operoje. Pagaliau viršininkui mustynės įkyri ir visus suvaro atgal už grotų. Supykę kaliniai planuoja pabėgimą. Mėgina išsprogdinti kalėjimo sieną skylę, bet bomba sprogo per anksti ir kaliniai tampa išmėtyti po visą kalėjimo kiemą.

Perpykęs kalėjimo viršininkas nusprendžia tvarkyti kalėjimą kieta ranka, kaip karalius. Įvyksta karūnavimo apeigos ir viršininkas tampa karaliumi. Pasirodo SENOR ZORO ir nori išlaisvinti kalinius. Po trumpų ginčų sutaria jų likimą išspręsti šachmatų žaidimu. Viršininkas ir SENOR ZORO daro šachmatų ėjimus, o kaliniai yra šachmatų figūros.

Dariaus Lapinsko opera „Rex Amos“ teko pamatyti sekmadienį, gegužės 31 dieną. Žiūrovų buvo ne per daugiausia, ir didesnę pusę buvo amerikiečiai. Pasiteiravus sužinojau, kad per premjerą buvo dvigubai daugiau. Auditorija naujai pastatyta ir akustika labai gera. Bet nesakyčiau, kad gera operos pastatymui. Scena yra pačioje salėje, ir viska matai, kas joje vyksta. Jokių scenos užuolaidų nėra ir tas, manyčiau, truputį išblasko žiūrovą. Kairėje scenos pusėje, žiūrovų kedėse sėdi orkestrantai, kurių judesiai taip pat patraukia žiūrovo dėmesį. Išvardintos aplinkybės, aišku, operai nepadaeda, o, sakytčiau, atvirkščiai — nukenčia visas operos pastatymas.

Dekoracijos sukurtos paties kompozitoriaus. Scenoje matyti

Pirmoji Mergaitės arija Dariaus Lapinsko operoje „Rex Amos“.

kalėjimo vartai ir už jų šeši kaliniai:
Vagis — kontratenoras ALLAN FAST;
Mergaitė — mecosopranas LAIMA RASTENYTE-LAPINSKIENE
Gembleris — tenoras LARRY GOLDBERG;
Aktorė — mecosopranas KATHLEEN CAROT;
Čempionas — baritonas JEFF CHURCH;
Baronienė — mecosopranas RUTH TALBOT.

Šioje pusėje vartų — kalėjimo viršininkas-prižiūrėtojas aktorius BOBBY DI CICCO. Operos pabaigoje pasirodo SENOR ZORO, tai jaunas mūsų aktorius AUDRIUS VIKTORA.

Pačioje operos pradžioje MERGAITE pradeda savo dainavimą visiems mums gerai pažįstamos dainos žodžiais (žr. pirmą gaidų pavyzdį šios skilties viršuje).

Mergaitė — Laima Rastenyte-Lapinskienė turi gražų balso tembrą, ir jai pavyko šią partiją su gera vaidyba puikiai atlikti. Likusieji amerikiečiai solistai savo partijas atliko profesionaliai, taikliai ir visada gera tonacija, nes Dariaus Lapinsko muzika ne visiems solistams taip lengvai įkandama. Nors orkestras buvo nedidelis, bet kiekvienas iš jų gerai sekė dirigento lazdele ir buvo taiklūs įstojimuose. Dažnai buvo girdėti keletos instrumentų palyda solistui. Kai čempionas dainuoja, girdi dažnai mušamuosius, mergaitė — styginius, o aktorė ir baronienė dainuojant prisideda pučiamieji.

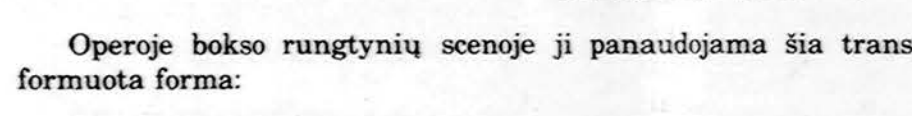
Norėdamas gerai suprasti šią operą, turi gerai perskaityti libretą ir gerai susipažinti su charakteriais, kad prasidėjus

operai nereikėtų ieškoti programos ir žiūrėti, ar klausiti savęs, kas čia dedasi?

Turime paminėti ir jauną lietuvių aktorį Audrių Viktorą, kuris su ispaniška energija ir taikliais ispaniškais mostais atliko SENOR ZORO partiją. „Rex Amos“ operoje randame daug lietuviškų motyvų. Štai lietuviško tautinio šokio OZELIO melodija:

Toliau lietuvių liaudies sutartinė „Skumba, skumba kunkliai“:

Operoje bokso rungtynių scenoje ji panaudojama šia transformuota forma:

Operoje ji taipgi panaudojama kaip slapta samoklos kalba suplanuoti pabėgimą iš kalėjimo šitokia aleatorine balsų sankryžos tekstūra:

Kartu su „Rex Amos“ buvo pastatytos dvi vienaveiksmės kompozitoriaus ROBERT LOMBARDO operos: „Tango on the Moon“ ir „The Dodo“. Operoje „The Dodo“ gražiai pasirodė mums visiems gerai žinoma balerina VIOLETA KAROSAITE. Choreografija ir kostiumai taip pat buvo jos paruošti. Dekoracijos — ADOS SUTKUVIENES. Operoje „Rex Amos“ ir linkime jam kūrybingos ateities, o taip pat daug išvermės ir kantrybės savo tautiečių tarpe.

LAIMA ŠULAITYTE-DAY ir

Violeta Karosaitė (Dodo), Jeff Church (Marsupial) ir Gianni Zeno (Yak) Robert Lombardo operoje „The Dodo“, pastatytoje New Opera Company.

ALOYZO BARONO NOVELĖS KONKURSAUS

Lietuvių rašytojų draugijos valdyba sudarė 1987 metų Aloyzo Barono novelės konkurso vertinimo komisiją iš Dalius Sruogaitės-Bylaitienės, Adolfo Markelio ir dr. Alfonso Šesplaukio-Tyrolio. Novelės rankraščius siųsti pasirašius slaptyvardžius, į atskirą užlipintą voką įrašant vardą, pavardę ir adresą. Nereikalaujant, nelaimėję premijos rankraščiai nebus gražinami. Rankraščius siųsti iki 1987 m. rugpjūčio 1 d. šiuo adresu: Adolfo Markelis, 1836 South 49th Avenue, Cicero, Illinois 60650.

Premija už novelę — 500 dol. Jos mecenatas — Juozas Mikonis.

GIMSTANTI GALAKTIKA

Kalifornijos universiteto astronomas Patrick J. McCarthy pranešė, kad surastas didžiulis ionizuotų dujų debesis, susijęs su vienu radijo šaltiniu Gyvates žvaigždynė. Manoma, kad tai naujai besiformuojanti galaktika. Debesies skersmuo daugiau kaip 300,000 šviesmečių. Išsirituoja beveik tiek pat energijos per sekundę, kiek ir visas Paukščių takas. Taip pat ir ionizuotų dujų masė galinti būti tokia pat, kaip mūsų galaktikos. Iš gaunamų ultravioletinių fotonų kiekio sprendžiama, kad per metus dujų masė, lygi 500 Saulės masių, susikoncentruoja į žvaigždes, tuo tarpu Paukščių takas tik keletos Saulės masių intersteliarinės medžiagos tepavertis žvaigždemis. Bet kol kas dar nedaug žvaigždžių yra naujai gimstančioje galaktikoje. Nuotolis iki jos, manoma, galis būti apie 12 milijonų šviesmečių.

• Senienų pirkimo meną savo paskaitoje Balzeko muziejuje aptars Leslie Hindman birželio 22 d., 7:30 v.v. Ji pateiks žinių apie parodas, varžytines, nuosavybės išsigijimą, jų katalogavimą ir neseniai įvykusius pardavimus. Leslie Hindman vadovauja vienai iš labiausiai pagarsėjusių varžytinių bendrovių visame krašte, perkanti ir parduodanti senovines brangenybes iš viso pasaulio. Dėl rezervacijų ir informacijų galima skambinti 582-6500.

ATTITAIŠYMAS

Gegužės 23 dienos Draugo priede, reportaže apie „Godspell“ spektaklį, vienai eilutei iškritus, išspausdinta: „Ak, publika! Iš maždaug šimtinės bent du trečdaliai buvo pensininkai lietuviai“. Turėjo būti: „bent du trečdaliai buvo pensininkai, jų tarpe devyni Sunny Hills lietuviai“.

Chicagos teatruose

Melodinga operetė

Netoli lietuvių Marquette Parko kolonijos esantis Drury Lane teatras (2500 West 95th Street, Evergreen Park, IL) dabar stato skambią Rodgers ir Hammerstein operetę „The King and I“. Tai plačiai pagarsėjęs kūrinys. Yra net susukta didelio pasisekimo turėjęs filmas pagal šį veikalą. Vaidinamas Siamio karalius, pas kurį atvažiuoja anglė mokytoja auklėti daugybės jo vaikų. Išryškėja jų papročių susikryžavimas, orientališki Siamio papročiai, neįprasta karališkųjų rūmų santvarka.

Muzika klasiškai skambi, vaidinimo slinktis gyva, daug skambių solo, duetų ir grupinių dainų, net ir baleto. Veikalas švarus ir patrauklus. Scenon išvedami 24 aktoriai ir balerinos. Kai kurie yra patys rytiečių kilmės. Net ir vaikai gerai paruošti atlikti savo vaidmenis scenoje. Ryškus režisieriaus Dominic Missimi inšas. Matyt, kad tai gausių sugebėjimų žmogus, ne veltui pakviestas dėstyti Northwestern universitete, teatro skyriuje.

Dauguma aktorių su pasigėrėtinu plaučiu scenos patyrimu. Karaliaus vaidmenį Ray Frewen turi bakaluro laipsnį iš teatro mokslo, gautą Illinois valstybiniame universitete. Shannon Cochran (Mokytoja) baigusi Cincinnati muzikos konservatoriją,

be to — pagarsėjusi „One and Only“ vaidinime, scenoje išsilaukusiame šešis mėnesius. Ji rodėsi ir filme. Karaliaus pirmos žmonos vaidmenį Alene Robertson, laimėjusi Jefferson žymenį. Susan McGhee baigusi Illinois Wesleyan universitetą. Michael Bartsch išėjęs studijas Northwestern universitete, kaip ir Christopher Coldoff. Tina DeLeone — Cincinnati bendrovės balerina, o Andrew J. Lupp — iš Daytono baleto bendrovės. Ši pastatymą verta pamatyti.

Premijuoti Chicagos dramaturgai

Chicagoje buvo paskelbtas dramų konkursas. Buvo gauti 384 kūriniai. Aukščiausią įvertinimą gavusieji kūriniai nuo birželio 11 dienos statomi Victory Gardens ir Body Politic teatruose, 2257 North Lincoln Avenue. Vaidinimai vyks šešias savaites. Tarp laimėjusių yra dramos veikalai: Eugene Baldwin „Moonlight Daring Us Insane“, Clifton Campbell „The Tether Disorder“, Charles Smith „Takunda“, Richard Cleveland „Centipede“, Nicholas A. Patricia „Gardenias, N' Blum“, Valerie Quinney „In Service of Others“.

Šie pastatymai spaudoje nenumatomi recenzuoti, kad vėliau juos statant teatruose būtų matomi kaip premjeros. Dabartiniai pastatymai — tik laimėtojų pademonstravimas.

Juoz. Pr.

Loop Group ansamblis: (iš kairės) Kurt Westerberg, Larry Larson, Julie De Roche, Robert Everson, Petras Aglinskis ir Margaret Walker.

Lenkijos naujoji muzika

Loop Group ir Lira dainininkų koncerte

Popietė, skiriama dabartinei lenkų muzikai, bus paskutinis Loop Group 1986-1987 metų sezono koncertas. Loop Group yra Chicagoje veikiantis jaunų muzikų ansamblis, puoselėjantis 20-to amžiaus muziką savo programose. Jį sudaro: jaunas lietuvis kompozitorius Petras Aglinskis, Julie De Roche, Robert Everson, Larry Larson, Margaret Walker ir Kurt Westerberg. Kartu su Lira dainininkais Loop Group atliks programą, susidedančią iš Lenkijos kompozitorių Lutoslawski, Baciewicz, Kotonski, Pfeiffer ir Twardowski kūrinių, šį sekmadienį, birželio 7 dieną, 3 val. p.p. Copernicus Cultural and Civic Center, 5216 West Lawrence Avenue, Chicago, Illinois. Birželio 4 dieną šio dviejų valandų koncerto sutrumpinta, 40 minučių versija buvo atlikta Preston Bradley Hall, Chicago

viesosios bibliotekos kultūros centre.

Kiekvieną sezoną Loop Group savo pavasarinio koncerto programą skiria kurios nors Chicago etninės grupės naujos koncertinės muzikos kūriniams. Taip praityje Loop Group yra pateikusi Graikijos ir Lietuvos dabartines koncertines kompozicijas. Šį kartą Loop Group sutartinai su pasižymėjusiais Lira dainininkais, vokalinio vieneto, kurį įsteigė ir jam vadovauja Lucyna Migala, koncertą skiria naujam lenkų muzikai. Programoje bus taip pat ir kai kurių užsąkytų kūrinių premjeros. Bilietai į birželio 7 dienos koncertą yra po 8 dol., vaikams ir pensininkams — po 7 dol. Daugiau informacijų apie programą „Lenkijos naujoji muzika“ galima gauti, skambinant Loop Group 383-2310.

Scena iš New Opera Company pastatytos Dariaus Lapinsko operos „Rex Amos“: seržantas Le Roi ir šachmatų figūros.